

2. Гірничий енциклопедичний словник: У 3 т. / [за заг. ред. В.С. Білецького]. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2001-2004. – Т. I-III.
3. Пінчук Ю.В. Система професійної компетентності вчителя-логопеда : Дис... канд. пед. наук: 13.00.03 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2005. – 219 арк.
4. Сіданіч І. Професійна компетентність учителя та культура мислення учнів / І.Сіданіч // Директор школи Україна. – № 3. – 2008. – С. 25-36.
5. Сухойваненко О.М., Медведь С.С. Професійна компетентність вчителя трудового навчання як складова його фахової підготовки / О.М. Сухойваненко, С.С. Медведь // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 12. – С.143-147.
6. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматика укр. мови / І. Вихованець, К. Городенська; за ред. І. Вихованця. – К.: Унів. вид-во „Пulsари”, 2004. – 400 с.
7. Шапран Д. П. Сучасна українська термінологія маркетингу: семантика та прагматика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 „Українська мова” / Шапран Дар’я Петрівна. – Дніпропетровськ, 2005. – 19 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ, ЯКІ ПОГАНО ЗАСВОЮЮТЬ НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ

Лариса О. Кондратенко¹, Лідія М. Манилова²

Інститут психології імені Г.С.Констянка НАПН України, м. Київ, Україна

¹lorusz@ukr.net, ²manylova.lidia@gmail.com

Шкільна неуспішність, особливо неуспішність учнів початкової школи, для якої на перший погляд здається немає жодних підстав завжди турбувала дитячих психологів. Уже більше ста років точаться дискусії з питання, що власне може бути її причиною, чому одна дитина легко справляється з програмою, а інша – ні. При цьому зміни об'єму і складності навчального матеріалу жодним чином кардинально ситуацію не міняють. Програми змінювались – ускладнювались, полегшувались, але учнів з навчальними проблемами менше не ставало. На початку минулого століття спочатку психологи Російської імперії, а потім педологи Радянського Союзу провели величезну кількість досліджень дітей, які відставали у школі. Їх дослідження у повному обсязі не проаналізовані й досі, бо Постанова ЦК ВКП(б) 1936 р. "Про педологічні перекирчування в системі Наркомосу" засудила спроби вивчення навчальних проблем дітей за допомогою тестів і надовго зупинила пошуки у цьому напрямку. Однак навіть побіжне вивчення напрацьованих у той період матеріалів показує, що пошуки однієї причини неуспішності, базовані на дефіцитарному розумінні відставання у навчанні, по-суті поставив більше питань аніж дав відповіді. У неуспішній дитині знаходили порушення розвитку, розумову відсталість, соціальну занедбаність, фізичні та психічні захворювання та ще багато-багато інших недоліків. Водночас ці дослідження не дали відповідь на питання, чому частина дітей з такою самою дефіцитарністю прекрасно навчається, більше того,

дослідники знаходили учнів, які показували надзвичайно низькі результати тестування, але водночас були не просто встигаючими, а успішними учнями. Певний час у середовищі педологів навіть застосовувався термін "дефективні обдаровані діти", абсурдність якого, на щастя, досить швидко була помічена.

Попри недосконалість тестів і недостатню вправність багатьох дослідників до середини 30-х років ХХ століття було зібрано достатньо якісного матеріалу, який, як уже говорилося вище, не був узагальнений. Це привело до того, що, коли з середини 60-років ХХ століття психологи почали потроху повертатись до вирішення проблем неуспішності в початковій школі, вони досить некритично повернулись до наробок початку сторіччя, а тому головними причинами неуспішності визнали ту ж таки дефіцитарність, а методом боротьби з нею – індивідуалізацію та диференціацію навчання. Хоча за своєю формою організації навчання ці підходи здавалися антагоністами, однак по-суті і при індивідуалізації навчання і при його диференціації проходило виокремлення окремої дитини (індивідуалізація) або групи дітей (диференціація) із загальної маси школярів певного віку одного класу (індивідуалізація) або школи (диференціація) і зміни об'єму чи складності навчального матеріалу у відповідності до "можливостей" певної дитини (групи дітей). Засадниче ж запитання – чому ця конкретна дитина не справляється з навчальним матеріалом, коли поряд є учень з такими ж показниками тестування, який справляється, взагалі не ставилось. У випадку покласної диференціації на основі донавчального тестування взагалі відбувався відбір у "спеціалізовані" класи дітей з можливою, а не реальною неуспішністю. В цей же час з'являється абсолютно унікальний досвід так званих учителів-новаторів, які, застосовуючи абсолютно різні методи навчання досягали однакового позитивного результату – в їхніх класах не було дітей, які б незадовільно засвоювали навчальний матеріал.

Досвід новаторів широко вивчався як педагогами і психологами, а результати вивчення ставали надбанням широких кіл громадськості. Однак основна увага дослідників зверталась на педагогічний бік справи – які методи і прийоми застосовувались, а не на те, чому при абсолютно різних методах навчання досягається позитивний результат і чому досвід новаторів так погано запроваджується в практику роботи шкіл. Вірніше – тисячі вчителів намагалися повторити досвід новаторів, їздили до них на уроки, старанно вчилися, копіювали досвід до найменших дрібниць, але досягти подібного ж результату не вдавалось. Це викликало певну недовіру до роботи новаторів, а іноді навіть звинувачення в спеціальному відборі учнів. Суто психологічний аналіз діяльності новаторів здійснив у ті роки практично один Ю.З.Гільбух, який показав, що всіх новаторів об'єднує величезна віра в себе і свої наробки і така ж безмежна віра в можливості своїх вихованців. Цією вірою вони захоплювали учнів і створювали у них сильну мотивацію для досягнення кращих результатів.

А роль мотивації у навчанні показали ще дослідження співробітників Л.І.Божович, зокрема Л.С.Славіної, яка довела, що одна і та ж дитина може, в залежності від мотивації бути спроможною/не спроможною виконати завдання. Нажаль, проведене Л.І.Божович і її співробітниками дослідження проводилось в період нового етапу політичного тиску на психологію, а тому його виконавці, зустрівшись з цікавою психологічною проблемою, починали вирішувати її педагогічними методами. В цілому ж досвід психологічного вивчення проблем шкільної неуспішності учнів початкової школи показує, що неуспішність є більше психологічним, а не педагогічним явищем, а тому й працювати з такими дітьми потрібно починати не з навчальної, а суто психолого-корекційної роботи, спрямованої на розвиток віри дитини в себе, в свої можливості та формування мотивації до навчання.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМУ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ

Тетяна Ю. Котович

Краматорська загальноосвітня санаторна школа-інтернат I-II ступенів № 10,

м. Краматорськ, Україна

Kottat777@gmail.com

Головною метою морального виховання на сучасному етапі є цілеспрямований свідомий процес формування гармонійної особистості, що включає гуманність, працелюбність, чесність, правдивість, дисциплінованість, почуття відповідальності, власної гідності, виховання патріотизму, любові до Батьківщини. На цій основі розвиваються особистісні риси людини, які включають в себе національну самосвідомість, високу духовність, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і таланту.

Завдання вчителя – створювати всією системою засобів виховного впливу такі моральні відносини, за яких дитина переживала б задоволення від того, що вона своїми вчинками, своєю поведінкою приносить радість людям, творить добро для них. Це – азбука морального виховання.

Особистість лише тоді починає набувати стійких моральних якостей, коли цьому сприяють об'єктивні умови, її позиція у колективі, значимість соціальної ролі, яку вона виконує.

Досвід нашої роботи з учнями інтернату показує, що важливого значення набуває впровадження інтерактивних засобів навчання і виховання. Інтерактивність – здатність взаємодіяти або знаходитися в режимі діалогу з ким-